

Mums dabar ir kaimuose žinoma elektra ir jos šviesa. Elektra varo mašinas ir padeda žmogui dirbti. Ji apšviečia mūsų kambarius ir suteikia mums sąlygas visa pastebėti, savo uždavinius spręsti, savo darbus daryti.

Bet kas ta elektra iš tikrųjų yra? Vienas vokiečių mokslininkas neseniai pasakė, kad apie tai mąstant ima šurpulys. Jis numanė visą tojo dalyko slėpiningumą. Ir elektra yra to pasaulio reiškinys, kurs mus apgobia, kuriame gyvename, bet kurio paprastai nepastebime.

Bet didžiausioji žmonių dalis nebesistebi elektra. Jie gyvena ir ja naudojasi lyg sapne. Jų mąstymas yra sustingęs, apmiręs. Todėl ir didžiuojasi kažin ką suprantą, kažin kaip aukštai kultūroje iškilę. (...)

Taip tai veikia tatau, kas mūsų supratimui nežinoma. O panašiai vyksta visu tuo, kas a u g a . Sakoma, p a s i d a r a į š d i e g o . Bet kas tuo paaiškinta? Nieko esmingo. O kurs tuo tenkinasi, nustelbia stebėjimosi galią ir apniaukia savo sielos akis. Todėl tokiems žmonėms nėra stebuklų.

O kaip be galo nuostabus yra žmogaus augimas, jo sąmonės šviesos atsiradimas, tosios aiškėjimas ir tamsėjimas, ir kaip atitinkamai visi dalykai, visas gyvenimas atrodo pilnesnis arba tuštesnis. O dvasiai šviesėjant, vis daugiau tenka stebėtis, o stebintis - sąmonė šviesėja.

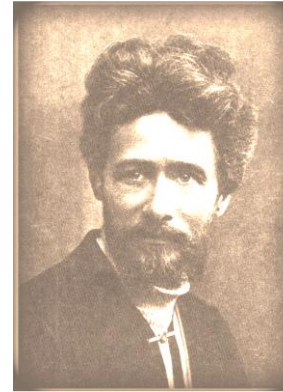
Taip tada atsiveria visumos gelmės ir aukštybės. Ir žmogus nusimano esąs apgobiamas ir laikomas neapsakomai didžio Slėpinio, kurį įvardija paprastu žodeliu, sakydamas:

tai - Dievas.

“Žvilgis į gyvenimo gelmes” (2008, Klaipėda)
Iš: “Jaunoji karta” (1932, nr. 20, p. 398-399)

LABAI SVARBU GALĖT STEBĖTIS

Žinoma, kad yra svarbu ką nors gerai stebėti. Tada galime geriau įvykį arba daiktą iširti ir apie jį kalbėti.

Bet stebėtis yra visai dar kita kas. Jau nustebti reiškia atsirasti naujai vidaus būsenai. Įvyko kas iš netyčių - ir žmogus nustemba. Ir dalykas jam ne taip greit pamirštamas.

Kad žmogus nusistebi, jis pasidaro visai kitas, lyg šviesesnis. Ir kad jis nusistebėdamas ką nors tiria, jis lyg

pasiekia dalyko esmę.

Maži vaikai gali labai stebėtis. Net naujagimiai nustemba. Tik įsižiūrėkime į juos, kad pirmą, antrą ir dar tūlą kartą žiburį pamato. Jų veideliai apreiškia, kad jiems tasai yra didžiai nuostabus dalykas. Vis iš naujo žiūri į jį ir niekaip negali atsižiūrėti. Tik iš lengvo jie to liaujasi. O suaugę žmonės žiburiu visai nesistebi.

Paprastai sako: žmogus stebisi tik nauju dalyku, kurs jam dar nebuvo žinomas. Bet su juo susipažinus, jam nebesą, kuo stebėtis. Todėl, rodos, mažas vaikas ir stebisi mažiau ar daugiau visais dalykais, kol šie jam nėra žinomi.

Bet maži vaikai kartais apsireiškia, tarsi būtų ką pastebėję, ko suaugusieji neregį ir negirdi. Todėl šie mažuosius dažnai ir pašiepia. Sako: neturi kalbėti niekų. Kartais juos apšaukia net melagiais, [nes] esą tikrai tie dalykai, kuriuos paprastai suaugusieji mato. Ir tie paprastieji dalykai yra tokie, kaip jie žmonių suprantami.

Tada mažučiai ir nutyla. Ir stengiasi tikrai pastebėti, ką suaugusieji mato ir girdi. O pagaliau, rodos, kito nieko ir nebežino [esant]. Įpranta į visa taip žiūrėti, kaip visi kiti. Bet ar tada jie dalykus iš tikrųjų yra geriau supratę, kad stebėtis nebereikia, kad nebelieka, kuo stebėtis? Paprastai tikima, [kad] taip ir esą.

Vis dėlto dalykas kitoks. Iš anksto pasakysiu, kad jaunas žmogus iš lengvo praranda galimumą stebėtis. Jis iš lengvo vis daugiau tenkinasi tik dalimiu to, ką dar pastebi. Ir pasidaro pagaliau paviršutiniškas.

Be abejo, vaikas, augdamas ir mokomas, sužino, kaip koks nors pastebėtas dalykas veikia, ką jis reiškia gyvenime, juslių pasaulyje. Išmoka tad jam vardą duot. Ir gali apie jį net kalbėti.

Kuo greičiau visa tai įvyksta, tuo greičiau vaikas netenka nusistebėjimo galimumo. Sako žmonės, kad nebėra kuo stebėtis tam, kurs yra įgijęs žinojimą. Todėl kai kurie ir giriasi tuo, kad žina, [jog] nesą stebuklą, kad jais tiki tik nežinėliai ir nesusipratėliai.

O taip tik nėra. Ir paprasčiausi dalykai yra slėpiningi. Kurs tai neigia, tas, žinoma, jų geriau netirs. Pasakys: viskas aišku esą - kaip ant delno padėta. O tuo reiškiasi tiktai aklumas. Ir įrodo, kad tokie žmonės yra ko nors apniaukti ar apsvaiginti.

Aiškinkimės kad ir tai, kas žiburys yra, kas ta jo liepsnelė, kaip ji atsiranda!

Imi degtuką, pabrėži ir jis dega ir uždega žvakę. Viskas paprasta. Bet tos liepsnos nebuvo, o dabar yra! Ji staiga atsirado. Iš kur? Tverkime ją ranka! Jos nenutversime. Bet ji dega. Pirštą skaudžiai užgauna. Ji karšta. Ką visa tai reiškia? Sako, seniau vienas kitas lietuvis galėjęs rankomis liepsną nuo žvakės paimti, panešioti ir vėl ant žvakės uždėti. Be abejo, pats to nesu matęs.

Ėjęs mokslus gal vienas antras bandys aiškinti, kaip liepsna atsiranda ir kas ji yra. Degtuką brėžiant, nusitrina, kas ant jo galvutės buvo užtepta. Iš to trynimo atsiranda karštis. Taip tad pradeda tas elementas, kurs po maža žievele ant galvutės buvo, su tuo oro elementu susituokti, kurį vadiname deguonimi. O šis susituokimas taip veikia, kad akys jį pastebi kaip liepsnelę. Toji tada ėda medelį ir gali persinešti ant žvakės siūlo ir vaško. Ir štai žiburys!

Bet ar tai jau viskas? Kas iš tikrųjų tatau, ką vadiname šiluma, karščiu, kas tas elementų susituokimas, kas gi - liepsna? Juk tie

kasdieniai dalykai tuo visai nėra paaiškinti. Pasilieka paslėpti nuo mūsų supratimo. Net labai aukšto mokslo žmonės rašo, kad, paveikslui, šilumos esmės dar tikrai nesą ištyrę. Šiluma ir liepsna - slėpiningi dalykai, kaip ir kai kurie kiti. (...)

Nuostabus yra liepsnos dydis ir jos karštis bei šviesa. Visa tai pareina iš to, kas dega. Yra, žinoma, ir to aiškinimų. Bet tuo dalykas vis dar netampa mažiau nuostabus. Liepsna yra ir pasilieka dalykas, kurs iš neregimos, negirdimos srities į mūsų [sąmonės] rekratį atlekia. Ji yra slėpininga.

Tatai mūsų sentėviai gerai žinojo. Jie įugnį žiūrėjo su tikru nusistebėjimu ir su pagarbinimu. Yra daug žmonių, kurie juos dėl to laiko nežinėliais. Bet visai be pagrindo. Tokie mūsų žmonės tik patys nenumano, kas ugnis yra, ir tiki, kad mūsų sentėviai buvo tokio jau menko supratimo kaip jie patys.

Iš tikrųjų seniau žmonės daug gyviau numanė, kad mes apgobti kito neregimo, negirdimo pasaulio, kurs tam tikroms sąlygoms veikiant įsineša į mūsų, būtent į juslių, pasaulį.

Bet atsiranda mūsų laiku vis daugiau mokslininkų, kurie tai taipgi tvirtina. Žmogaus išmanymo galia ne tik šviesėja per kelis šimtmečius, bet ji gali ir menkėti. O tatai dabar jau yra labai aiškiai suprasta. Mūsų laikų žmonės, nebegalėdami stebėtis, neteko ir galimumo giliau numanyti pasaulio, gyvenimo slėpiningumo.